

«Арқалық қаласындағы облыстық
№ 2 әмбебап ғылыми кітапханас
КММ Әдістеме–библиография бөлімі

«Өшпестей із қалдырған бұл өмірде...»

/жазушы Ақан Нұрманов туғанына 90 жыл/

(Библиографиялық көрсеткіш)

Арқалық 2023

«Арқалық қаласындағы облыстық № 2 әмбебап ғылыми кітапханас
КММ Әдістеме–библиография бөлімі

Өшпестей із қалдырған бұл өмірде

/жазушы Ақан

Нұрмановтың туғанына

90 жыл/

(Библиографиялық көрсеткіш)

Арқалық 2023

ӘОЖ 011

КБЖ 91

Ө 94

Құрасты., компьют. терген: Т. С. Қойшыбаева
Жауапты ред.: С. Қ. Ибикенова

Құрастырушы: Т. С. Қойшыбаева
Шығарылымға жауапты: К. Б. Борибаева
Мұқабаны безендірген: Т.С. Қойшыбаева
Редактор: С. Қ. Ибикенова

(Өшпестей із қалдырған бұл өмірде... [Мәтін] жазушы, Ақан Нұрмановтың туғанына – 90 жыл толуына арналған) : Библиографиялық көрсеткіш /Арқалық қаласындағы облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы, Әдістеме-библиография бөлімі ; [құраст.; Т. С. Қойшыбаева ; шығарылымға жауапты К. Б. Борибаева ; ред. С. Қ. Ибикенова]. – Арқалық : [б.б.], 2023. – 48 б. : сурет. – қазақ тілінде.

Әдістеме – библиография бөлімі жазушы, Ақан Нұрмановтың туғанына 90 жыл толуына арналған көрсеткіш дайындады.
Көрсеткіште Ақан Нұрмановтың өмірі туралы, сондай-ақ шығармашылық жолы жайында мағлұматтар берілген.

ӘОЖ 011

КБЖ 92

Ө 94

«Өнегелі өмір»

Нұрманов Ақан Шайдахметұлы 1933 жылы 30 Сәуірде Талдықорған облысының Ақсу ауданында дүниеге келген. Ақанның әкесі Шайдахмет «Алаш» қозғалысына қатысқан. 1927 жылдан кейін қудалауға іліккен Шайдахмет Талдықорған облысына кетуге мәжбүр болады. Әкесі Шайдахмет Ұлы отан соғысында шейіт кетіп, өзі әкесінің атамекені Қостанай облысы Аманкелді ауданында тұратын Шаймерден ағасының қолында тәрбиеленеді. 1951 жылы Аманкелді орта мектебін үздік бітіргеннен кейін әуелі Қазақтың тау-кен институтында оқып, кейін Қазақ мемлекеттік университеті филология факультетінің журналистика бөлімін тәмамдайды. Жас маман еңбек жолын өзінің өскен елі Аманкелді аудандық «Социалистік шаруа» газетінен бастайды. Мұнда ол очерктер жазып елге танылады. Оның жүйрік қаламынан туындаған небір жазбалар сол кездегі қарапайым халықтың тыныс – тіршілігін жан – жақты суреттейді. Талантты журналисті Қостанай облыстық «Комунизм таңы» газеті қызметке шақырады. Мұнда Ақан Шайдахметұлы өзінің жазу шеберлігімен, терең білімділігімен әріптестерінің құрметіне бөленеді. Қаламы ұшқыр журналист республикалық «Лениншіл жас» газетіне ауысады. 1964 – 68 жылдары «Жұлдыз», «Балдырған» журналдарында жауапты қызметтер атқарады. Москвадағы әдебиет институтын бітіріп, ол жазушылыққа бет бұрады. Оның жазған «Арайлы таң», «Күн ертеңге ауып барады», «Аққу шоғыры», «Ымырт» атты повестері мен бірнеше әңгімелері қазақ әдебиетін биіктете түседі. Жазушы Ақан Нұрманов «Құланның ажалы» романын жазып, сол кездері қазақ әдебиетіне үлкен жаңалық әкеледі. Роман жазылу жағынан өзгешелікке ие болады. Бұл әдебиет сарапшылар тарапынан айрықша бағаланды. Романның кейіпкері – Аманкелдінің үзенгілес серігі, сарбаз, қол мерген Кейкі батыр болатын. «Құланның ажалы» романы мен повестері орыс, чех, славян, неміс тілдеріне аударылды. Қазақтың көрнекті жазушысы Ақан Нұрманов 1968 жылы 35 жасында қайтыс болды. Жерлестері талантты жазушыны есте мәңгі сақтау мақсатында Аманкелді селосында ескерткіші орнатылды.

Ақан Нұрмановқа арналған

Арнау

Толықсып дәулеті асқан қанасынан,
Жарқырап маңдайының бағы ашылған.
Әкелдік сіздерге біз ыстық сәлем,
Халқынан, Аманкелді даласынан.
Айт деді сәлем батыр өрендерге,
Бауырлас бірге туған көп елдерге .
Айт деді және сәлем ауыл, қала,
Толқыны ән – күй төккен өзендерге.
Тамсанып таң қалдырған табысыңыз,
Әлемге әйгі болған дыбысыңыз.
Мәз қылып бауырыңды қуантады,
Өрлеген шыңнан шыңға әр ісіңіз
Байтерек бұтағындай салаланған,
Жері жоқ тұтастықтың алаланған .
Жанкелдин, Аманкелді қатар шықтық,
Күннен – күн өміріміз жаңаланған.
Мақтанса табысымыз мақтанғандай,
Шат тұрмыс, дәулетті өмір атқан таңдай.
Шыңына коммунизм шырқап біздер,
Ұшуға бейне қыран баптанғандай.
Жол салған жұлдызға елдің жастарымыз,
Білмейміз еш қиыннан жасқану біз.
Шырқатып жастық жырын, шаттық әнін,
Аттаймыз еңбек, білім асқарын біз.
Қуантсын өнеріміз бар достарды,
Мінекей, шаттық қызық той басталды.
Шығындар, топ алдына өнерпаздар,
Шырқайық, ал, қанекей, «Тойбастарды»!

Қырда

Даланың сұлу жары, күткен көптен,
Сылаңдап келді, міне, құтты көктем.
Ағызып кәрі қыстың суық жасың,
Жүргізді ен далаға құқын өктем.
Тер ақты күн шекесі күнмен қызып,
Бұлқынды асау өзен сенді бұзып.
Таң атса мамырлаған ақша бұлттар,
Көшеді бауырымен жерді сызып.
Сілкіді тоғай аппақ шоқ желегін,
Жамылды күнгей жота көк жібегін.
Аспанда бозторғайлар шырылдайды,
Паш етіп жырға толы өз жүрегін.
Көкпеңбек көк күмбезі неткен тұнық,
Тазартып сұлу көктем кеткен жуып.
Даланың төскейінде өктем үн бар,
Тұрғандай шүйгін шөбі леппен тұнып.
Тартылған оқтай түзу көп боразда,
Сызғандай шебер қолмен көк қағазда.
Осынау плугтардың салған ізі,
Жалғасып жатқандайын осы жазға.

Кеш

Батар күнің арайы қызғылт толқын,
Келтіріп кең даланың нұрлы көркін.
Аялап сипап жердің жасыл шашын,
Жұпар лепті самал жел еседі еркін.
Қоңыр желмен қағады түн қанатын,
Баяулап беттен өбіп лебі салқын.
Қайта – қайта аймалап жер дидирын,
Қызыл күн балқып тұрды жүзі жарқын.
Қара қанат бейне алып қыран құсап,
Жерге төніп мақпал түн жайды құшақ.
Биік көктен қызғанып ай қарайды,
Ақ дидары бір бозғылт мұнар бусап.

Отбасы

Әкесі Шайдахметтің інісі Әбдіхамит, жеңгесі Бәтен

Ақан Нұрмановтың жары Жібек

Ақанның балалары Әлен мен Анар туыстарының арасында

Аманкелді ауданы Байғабыл мектебі

Немере,бауырлары

Ақан Нұрмановтың қызы Анар

Жары мен қызы

Жары Жібек немерелерімен

Ақанның қарындастары

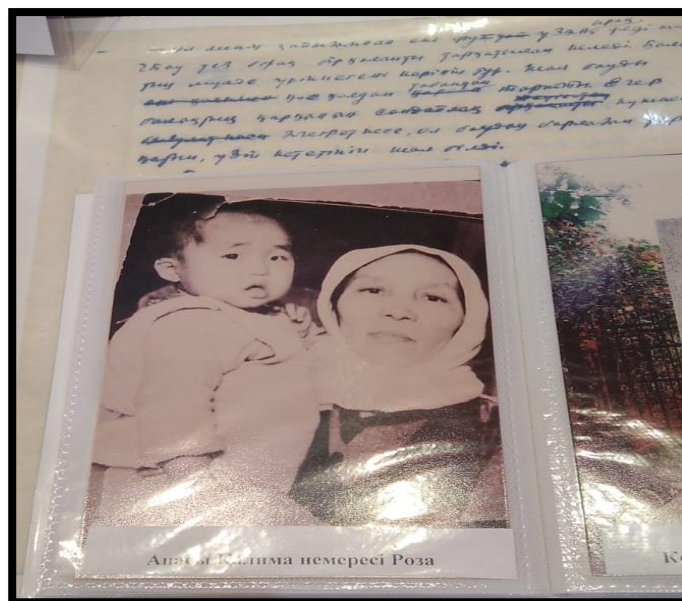
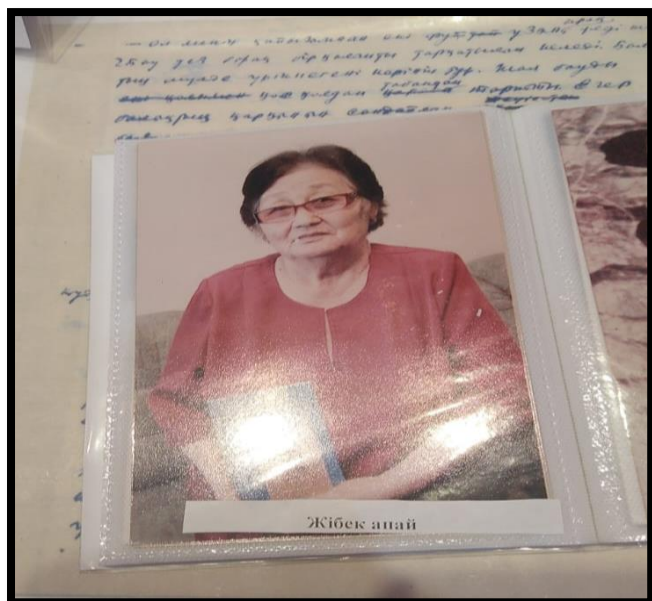

Соңғы сапары және 70 жылдығы

Апасы Қалима немересі Роза

Жібек апай

Жұбайы Жібек пен қызы және қарындасы

Ақан жолдасымен оқуда Алматы

Ағып түскен жұлдыздың айырықша тұғыры

Алаштың жұлдызды жазушы Ақан Нұрмановтың 80-жылдығына арнап

Ақан Нұрмановтың «Алаштың» жұлдызы. Бұл жұлдыздың ағып түскен тұғыры. Алаштың жұлдызды жазушы Ақан Нұрмановтың 80-жылдығына арнап...

Алаштың жұлдызды жазушы Ақан Нұрмановтың 80-жылдығына арнап...

Алаштың жұлдызды жазушы Ақан Нұрмановтың 80-жылдығына арнап...

АҚАН НҰРМАНОВ — ЖҰМБАҚ ЖАЗУШЫ

Туған адабиетімізде негізгі еңбегін Бек қызыл-талақты жазушы Ақан Нұрмановтың дүниеге келгені 70 жыл болып отыр. Талдықорғанда ұлы Торғай топырағында өмір сүрген Ақан Нұрманов бар-жоғы 33 жылдық ғұмырында ембілсіз шығармалар жаздырып кетті. Ақанның төрт немересі, соның бірі — жазып алғанды білгеннен соң да тақтауға сауат жазғыш, ал сауат дегеннің өзі қандай жабылмайтын өскеріне, қолының алдынан Құдайдың қаламмен жазғаны еді жерек екені түсінік. Ақанды қаламмен айтса Бүгін Ақан Нұрманов — бақытты қаламгер.

Бұл бүгін Ақантануға барар жолға өзінің қам жасады.

Сейіт ТАРАЗИ,
жазушы

Ақан өзі жазғандарының бірі. Бірақ оның қаламы алаштың жұлдызы еді. Алаш жұлдызы Ақан Нұрмановтың жазушылығы. Алаштың жұлдызы Ақан Нұрмановтың жазушылығы. Алаштың жұлдызы Ақан Нұрмановтың жазушылығы.

МНЕС

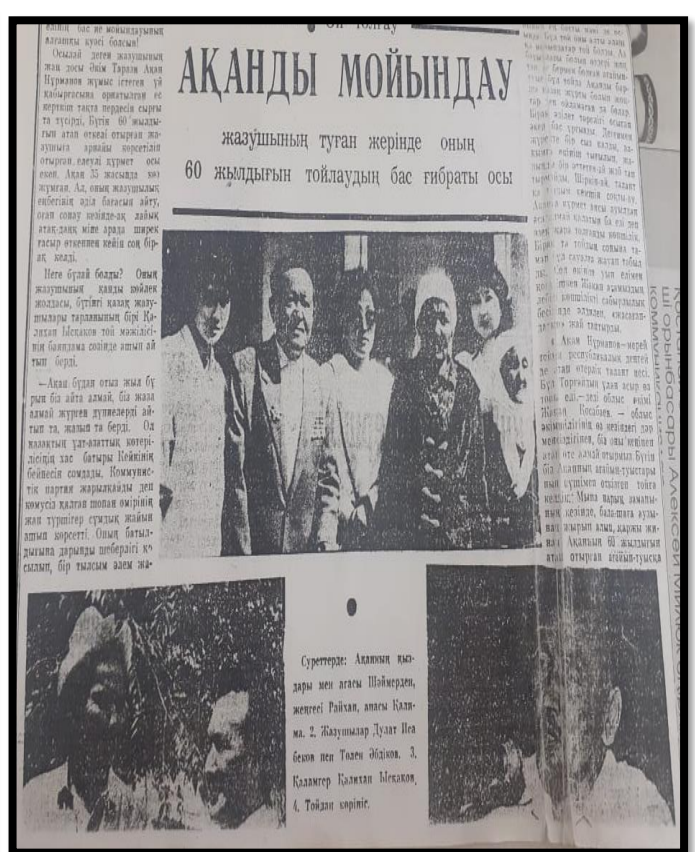
Алаштың жұлдызы Ақан Нұрмановтың жазушылығы. Алаштың жұлдызы Ақан Нұрмановтың жазушылығы. Алаштың жұлдызы Ақан Нұрмановтың жазушылығы.

Алаштың ардақты азаматы

Жазушы бауырымыз Ақан Нұрмановтың туғанына 80 жыл толуына арнайы мақала.

Алаштың ардақты азаматы. Алаштың жұлдызы Ақан Нұрмановтың жазушылығы. Алаштың жұлдызы Ақан Нұрмановтың жазушылығы. Алаштың жұлдызы Ақан Нұрмановтың жазушылығы.

Ақан аға деген екен...

АМАНГЕЛДІ АУДАНДЫҚ «АҚ ЖОЛ» ГАЗЕТІ
АРХИВІНЕН

Тұраш ЕРЖАНОВҚА:
Елең елпес, қозғалмас,
Жатсадағы жер жанып,
Байсалды жігіт бұл маңғаз,
Кәдімгі Тұраш Ержанов.

Сәбит ДОСАНОВҚА:
«40 жылдықты» аралап,
Жүргені қан жоса ғып,
Хабардан-хабар балалап...
Көп жазады Досанов.

Қазтай АХМЕТЖАНОВҚА:
Талшылығы орының,
Бөп жүрген жоқ аз қайғы,
Әріп, касса, реял,
Қарғайтты ғой, Қазтайды.

Кәкімбек НАРЖАНОВҚА:
Зыр жүгіріп еңкідеп,
Бар ма, қайшы, бәкің деп,
Толтыра алмай макетті,
Пұшайман болды Кәкімбек!
Қабжәлел МҰКАТОВҚА:
Арықтамас, арымас,
Койсаңдағы жұтатып,
Ауыр жүктен қажымас,
Алып туған Мұкатов.

Ақан НҰРМАНОВ.
1961 жыл.

РЕДАКЦИЯДАН: Бұл достық әзілдер аудандық баспахананы 30 жыл басқарған, бұл күнде зейнеткер, соғыс және еңбек ардагері, Ақан ағаның аға-досы Қазтай Ахметжановтан жазылып алынды.

А.Нұрманов тойының қонақтары Қазақстан жазушылар одағының екінші хатшысы Төлен Әбдіков пен облыстық мәдениет комитетінің төрағасы Жұмағали Өмірбеков (он жақта)

Байғабыл жағасындары мерей той

Жазушы А. Нұрмановтың жерлестерінің жадында ұзақ сақталары сөзсіз

Жазушының қайтыс болуына бір жылдай өткен уақыт өтті. Бірақ оның есімі мен шығармалары біздің жанымызға жақын қалды. Оның өмірі мен шығармалары біздің жанымызға жақын қалды. Оның өмірі мен шығармалары біздің жанымызға жақын қалды.

Мәдениет және ақпарат министрлігінің бастамасымен А. Нұрмановтың мерей тойы өткізіліп жатыр. Бұл той Ақан ағаның шығармалары мен өмірі туралы бізге жаңа ақпарат беруге мүмкіндік береді.

Тұраш Ержановтың «Ақан аға деген екен...» атты өлеңі біздің жанымызға жақын қалды. Оның өмірі мен шығармалары біздің жанымызға жақын қалды.

А. Нұрманов тойының қонақтары Қазақстан жазушылар одағының екінші хатшысы Төлен Әбдіков пен облыстық мәдениет комитетінің төрағасы Жұмағали Өмірбеков (он жақта).

Ақан Нұрманов — туған жердің саңылағы

Бүгінде асағар жазушы Ақан Нұрмановтың туған ауылының айналасында қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр. Қазір ауылдағы қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр. Қазір ауылдағы қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр.

Бұл ауылдағы қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр. Қазір ауылдағы қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр. Қазір ауылдағы қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр.

Бұл ауылдағы қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр. Қазір ауылдағы қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр. Қазір ауылдағы қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр.

Бұл ауылдағы қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр. Қазір ауылдағы қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр. Қазір ауылдағы қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр.

Той салтанаты

Той салтанаты барысында ауылдағы қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр. Қазір ауылдағы қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр.

Той салтанаты барысында ауылдағы қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр. Қазір ауылдағы қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр.

Той салтанаты барысында ауылдағы қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр. Қазір ауылдағы қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр.

Дос туралы сөз

Дос туралы сөз жазушы Ақан Нұрмановтың туған ауылының айналасында қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр.

Дос туралы сөз жазушы Ақан Нұрмановтың туған ауылының айналасында қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр.

Дос туралы сөз жазушы Ақан Нұрмановтың туған ауылының айналасында қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр.

Алдымдағы бір біік

Алдымдағы бір біік жазушы Ақан Нұрмановтың туған ауылының айналасында қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр.

Алдымдағы бір біік жазушы Ақан Нұрмановтың туған ауылының айналасында қалыптасқан жағдайға тоқталып отыр.

• Мура

Қазақ әдебиетіндегі алтыншы жылдардағы жана леп, жас толқын, тың талант жазушылары арасында бүгінгі атымыз аталық сарнап бармақтай бір қаламгер бар. Ол «Құланның аялағы» романы және отыз шақты поэмасы, өңгімелердің авторы Ақан Нұрманов. Қазақ прозасында өзіндік қолтаңбасын таңыған Ақан Нұрманов биыл 60 жасқа толып отыр. Қайтыс болғанына 25 жыл болды. Жасында Ақанның қаламда досы Кемелбек Наржанов рәдіксінегі жазушының бұрын жарық көрсеген бір топ өңгімелерін ұсынған еді. Төменде А. Нұрмановтың «Әжем» атты қысқа өңгімесін жариялап отырмыз.

Ақан НУРМАНОВ ӘЖЕМ өңгіме

Әжем ақжұаулығын оқырайта салып жүретін ақжұаулық қара кісі еді. Үлкен қоян көзін ағына тарауланған қызыл тамыршалары бар, биік мыйнады. Бетінің қатпар-қатпар мол-өжемін, тіпті өртеден қалған қорсаң дағының іздері де білінеді. Біркімнің кіп-қашықпен саясқартып мандайынан сыйлап, арқамнан қағды, «айналайық, тентегім» деп күбірлеген мейірімді қоян дауысын естгендей боламын. Үз-үзкі болып жақсы естектер жамырады.

Ордамын мені алты күн асып шығып жүргенде көретін, тамып ішіп, деп дегері қалмайтын. Иә, өзі кіп-қашық адам еді. Сол тұрғына қарамай, алпамсақ қылып мені алты жақса келгенше арқалап жүр-ау.

Есімде, алтыншы классің бірген жылы өжемді сүйдеп мұқ-тепке алып бардым. Жаз бабы еді. Күн қайнап кеткен. Сәске түс Жазуым көрі көздерім ашыра алмас да, грамотамды көргенде қандай қуандым. Мені қайта-қайта анықталып отырады. Бірақ, көріп иеліктелі өкем, үге өрен жетті. Шынып отырып, көріп өелге айтқан сөзі жаздыма ұмытылмай жазылып қалыпты.

— Ұл, жанымды осы шөпмен шақырғамын. Мына сотақан жыр-жүрші деп қоямай мектепке өрлі барды. Қара еңке болған аттан өкі бүірдім соғып, үге өрен жеткенім. Әйтеуір, барған еңбегім қайты. Бұжаманға, грамота деме, номане бір қозыл қызыл-бөлек қуаңның айтай.

маа ігері жүйрі едім, суға бағуға аналдым. Түндігіл бармамы. Жан дәрменді суды шалыпдатып, қос қолдан сабағанымнан тек сөбіткер болмады, әрі-беріден соң қықпал-шашалып су жұта бастадым. Ақыры сөзге шыдамағанда кеніргім ұдай ашығаны мен қиынды шарттып су керіп қалған. Қимылым өспірі берді. Біден сөзмен өнер сөтте, біреудің жаншұыра аяққалағым қулағым емс шалып қалды. Содан әрі қалағым түнек.

Кәзімді ашып алағанда жүзіме төніп, үкен шаршы орманым су су болған. Бет-аузымды сүйтіп отырған мөңгім қолым, мейірімді қоян көзім қорды. Жыл-жылы ауыр тамшы дубарат шөкесіне жасқанда шөпшіман бетіме тамды. Бозғыл көк аспан сонда, тіпті қол-созым жерде қарды. Судан түбене тастай баты бар жатқанында өжем ірімеге қойып кетіп алып шығыпты.

Нешелуан түске өніп, бірін соңынан бар ірек-ірек көшіп, күн кезін біресе жауып, біресе ашқан «жөктемнің» ала бұлттарында, сәнипы естектер көз алдыман өтіп жатты. Ертекте қандам дәмді етіп атушы еді өжем. Мұның мені «іңкере» болғым келіп, осы «іңкертүтас» тұсыма себепті. Соған «Әжемнің» гажайып үшкіш кілем, тірі су, тағы сондай ауаан қиындыты, қимды сан сәккі жұрткем керемет ергелері шығар.

Ішімен жүрген басымда ұстық тұтқанды көтеріп, тамғалама отты түнім... Кетпеді! Жанымады жабырқатып және жүркем біртүрлі жылу берген бозал өкем. Бөнене көз алдыман кетер емес. Қаншым тебіренген қобалжытқан осы қабірден іргесінде көп отырдым. Кетерік емді ағымға тағы ұзын өкіліп басқызбай қойды, ұнып қалдыты.

Онда кімнің аяғы өңкем алғалап қойған сияқты. Жан-жағымға қарадым. Бейтөзімнен басқа ешкім жоқ. Маңай тын-тыныш. Темпе-тепе қабірлерді арасым қуалап боз жусан өсіпті. Қышқылтам ісі мұрны жарады. Шегірткемді зіркейдім.

Қабірдің шетіне өзім ала кеткен дала гүлдіркін ұрығын сепім де, жұқпалап жауып, «топырағым торқа болсын» деген өсі жақсы сөздерді ақыры күбөледім. Талай жандар тыным алған осы жерде мархабат ты тыншытық сақтал, демдің де шығарып келмейді! Азала өкем мен, үнес қойтасып, жөк аяндап жүріп кеттім.

АЛЫСТАН МҰНАР КӨРІНЕР...

Шетсіз-шексіз сары дала, адыр, алаңқаймен емес, ежелгі қойнауы толы тұнған тарихи шежіресімен, "көрік беріп жіберетіндей" көркем сөзімен танылатын Торғай — арғы жағы Шақшақ Жәнібек баба, Шоқ би мен ер Жәукеңнің, бергісі Ыбырай мен Қыпшақ Сейітқұл, Аманкелді мен Әліби, Ахмет пен Міржақып, Сырбай мен Тафу, Кейкі мен Ақанның алтын бесігі... Бұл есімдердің қайсысы да Торғай тағдырын ту ете алары ашық...

Бүгінгі сыр — Кейкі мен Ақан арқауы...

ӨТКЕЛДЕР

ӨНЕР көгінде өзгеше сипатты, кесек туынды жасаған тұма талант Ақан Нұрмановтың өмір соқпағы да өзінің өкілі ретінде да бөлек еді.

Нұрмановтың өкесі елге сыйлы, көзі ашық, білімді, өзінің бұл ұрпақтан тарағандардың барлығы да — жетіле білгенді, өз саласының білгір мамандары. Тек Ақан ақыннан әлбетте, сөз өнері өрсінен де бір таланттың шығуы заңдылық. Ақанның әкесі Шайдахмет кезінде өз дәулеті өзіне сай атадан шыға отырып, Алаш қозғалысын қолдаушылардың бірі ілініп, Жетісу өңіріне ауа көшуге мәжбүр болған. Ақан сол өңірде, Ақсу ауылында 1933 жылы 30 сәуірде дүниеге келіпті. 1943 жылы әкесі Шайдахмет соғыста қаза тапқаннан кейін, ата-баба жерінің тұз-дәмі тартып, анасы Қалимамен бірге елге қайтып оралған. Ол Торғай облысының Аманкелді ауданы орталығында тәрбиеленіп өсті. 1951 жылы Аманкелді орта мектебін бітірді.

Әбдісағит ТӨТІҮЛДОВ — Қазақстан Республикасы Мемлекеттік сыйлығының лауреаты, профессор, «Қазгер» жобалау академиясының президенті

74

№3 • 2004 • Ақиқат

Ақанның анасы қалима шешей мен қарындасы

Ақанның нағашылары

...жана кыргыздын элинин...
...жана кыргыздын элинин...
...жана кыргыздын элинин...

Көзгө

«ТҮҢҒИЫК»

көзгө де түпсүз

«аспан»

...жана кыргыздын элинин...
...жана кыргыздын элинин...
...жана кыргыздын элинин...

«АККУ»

...жана кыргыздын элинин...
...жана кыргыздын элинин...
...жана кыргыздын элинин...

Ақан Нұрмановтың куәліктері

СССР әдебиет қорының мүшесінің билеті 27 март 1968 жыл.

Жұлдыз журналының куәлігі 1967 жылы.

Сценарист және режиссер куәлігі. 6 февраль 1968 жыл.

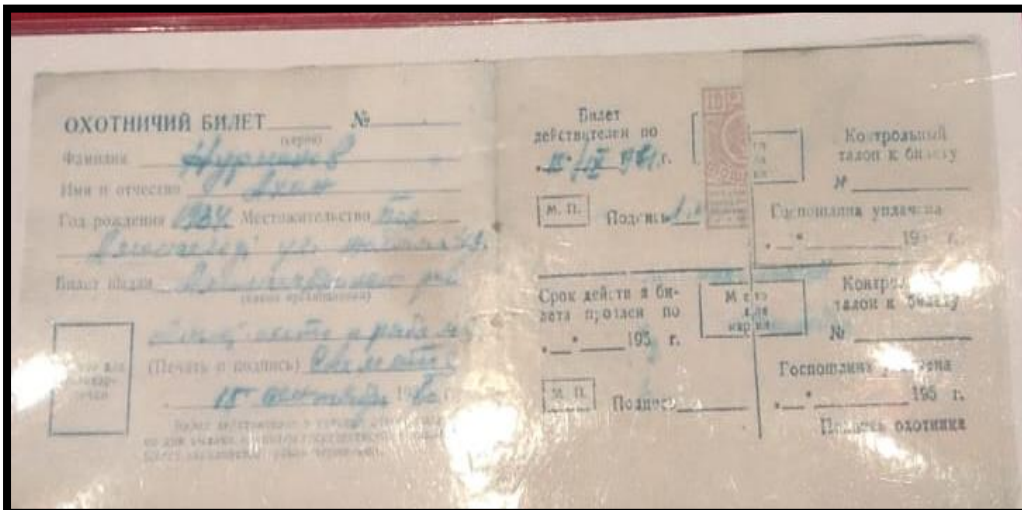
Балдырған журналының куәлігі 31 декабрь 1963 жыл.

Комсомолдық билеті 8 май 1956 жыл.

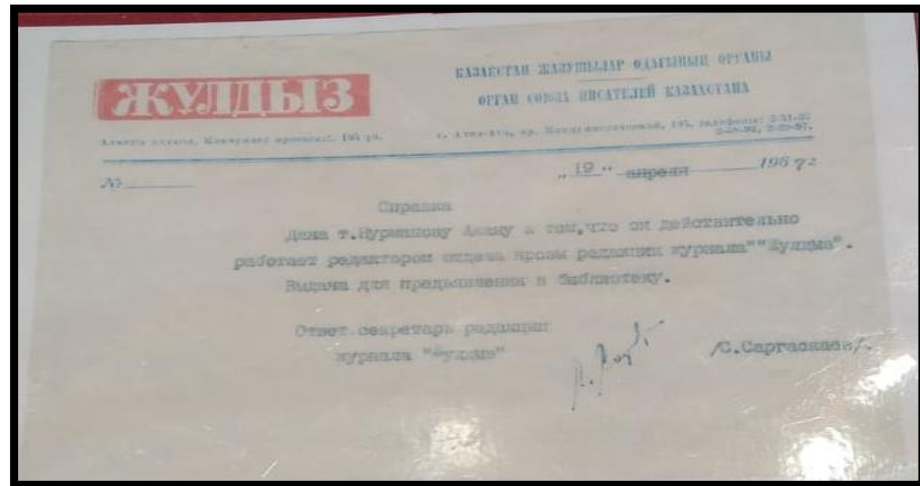
Аңшылық билеті 15 сентябрь 1960 жыл.

«Қош бол аяулы дос» газет қиындысы. қазақ әдебиеті газеті 1968 жыл.

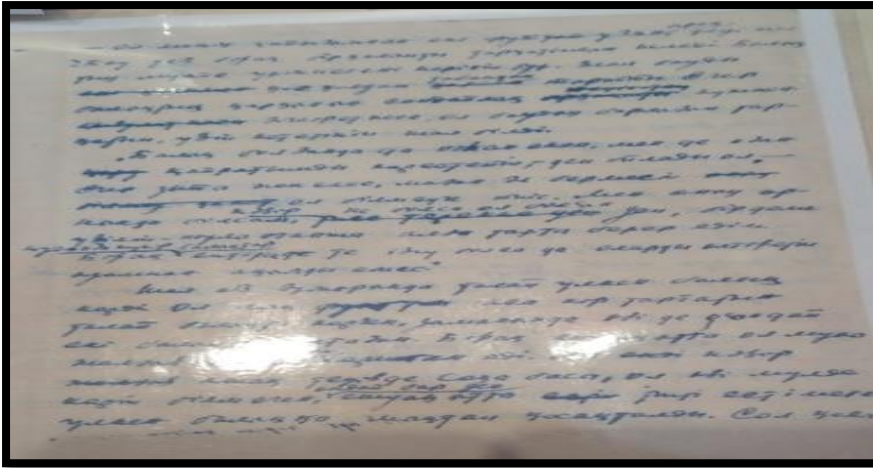
«Жұлдыз» Қазақстан жазушылар одағының органы. Справка 1967 жыл.

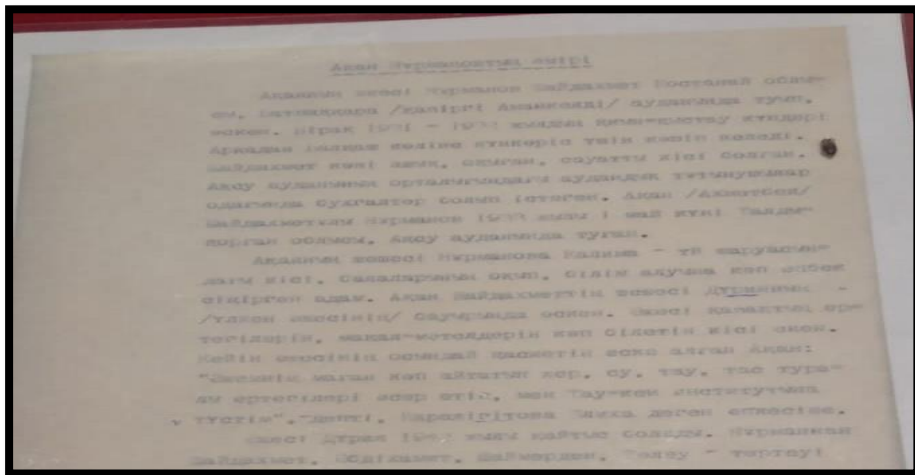
Ақан Нұрманов «Ескінің көзі» әңгіме «Қазақ әдебиеті», 21 қыркүйек 1962 жыл.

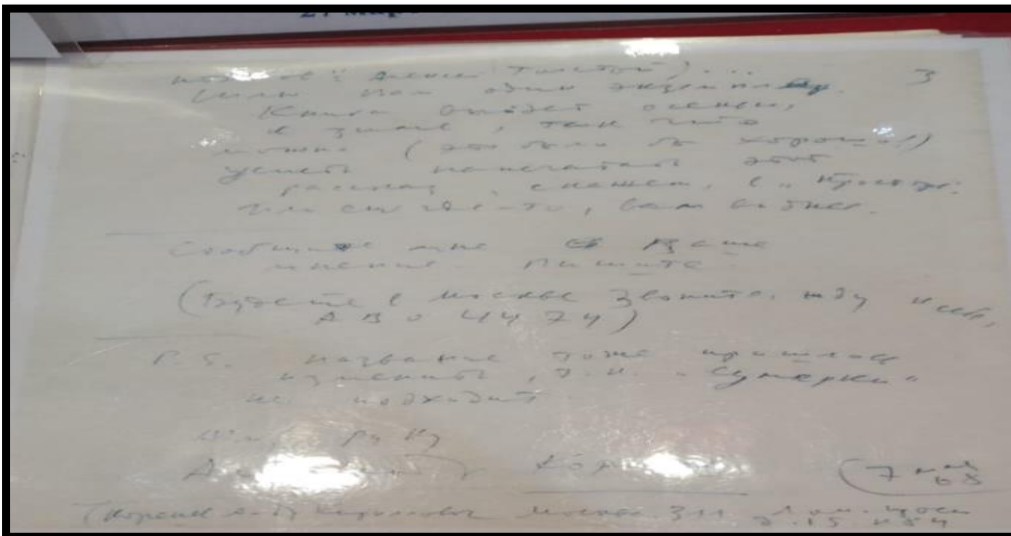
«Шал мен теңіз» қолжазба № 2 дәптері.

Бейсенқұлова Хадиша Шайменқызының «Ақан Нұрмановтың творчествосы»
(дипломдық жұмыс көшірмесі) Алматы – 1970 жыл.

Александр Корневтің Ақан Нұрмановқа жазған хаты 7 мамыр 1968 жыл.

Ақан Нұрманов туралы пікірлер

Төлеубай Ыдырысов

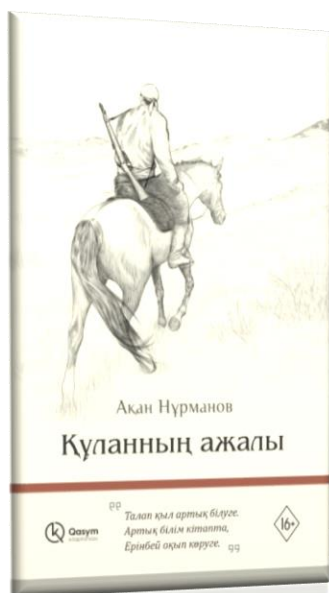
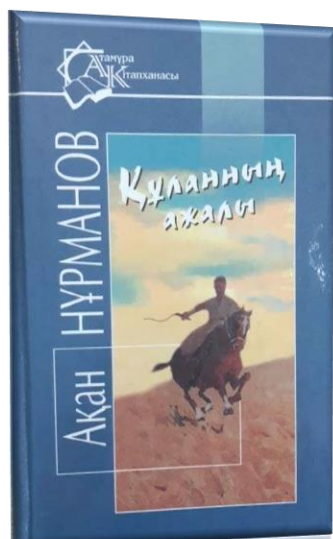
Өзінің асқақ талантымен әдебиет әлемінде айқын із қалдырған қаламгердің бірі Ақан Нұрманов. Ақанды бала кезінен білуші едік. Бесінші , алтыншы класта оқып жүрген кезінде-ақ роман, хикаяттардан бас алмайтын. Қазақ орыс жазушыларының ол оқымаған кітабы, сірә, жоқ шығар еуі едік. Өзі көп сөйлемейтін , ылғи ой құшағында жүретін. Анда –санда бір тіл қатқаны болмаса әңгімеге бос сөзге жоқ еді. Тіпті Қазақ мемлекеттік университетінің журналистика факультетінде оқыған жылдарында семинар сабақтарында сөйлете алмаушы едік. Ал очерк суреттеме жазуға келгенде алдына жан саламайтын. Кейін оқыған қызық әңгімелерімен хикаяттарымен танылды. «Күн ертеңге ауып барады», «Ымырт» әңгімелерін «Аққу шоғыры» хикаятын оқушы жұртылық ұната қарсы алды. Ақанның талантын шарықтатқан кесек туындысы –«Құланның ажалы» деген романы. Бұл романда Торғай даласының қат-қабат оқиғалары шыншылдықпен суреттеледі. «Өткен ғасырлардың елуінші жылдарының аяғы мен алпысыншы жылдарының басында Қостанай облыстық «Комунизм жолы» газетінің редакциясында менің Ақанмен аз уақыт қызметтес болғаным бар. Газет жұмысының алғашқы қара қазанында ол әдеби жанрларға қалам тартумен қайнады. Бірақ редакциядағы күйбеңнен гөрі өмір шарбаты оны шалғайға, өзі өскен өңір –малды өлкеге, ауыл адамдарының ортасына тартты. Ол аудандық газеттеде істеді. Бірақ бір сәтке де көңілінің түкпірінде жатқан асыл арманын ұмытқан жоқ. Тіпті ол «Ой-бой, мына табақтай дипломы бар, универсиет бітірген Ақанға не болған ? Ақыры автоклубқа меңгеруші болыпты»-деп кейбіреулердің күңкілін құлағына қыстырған жоқ. Өз мұратының көшіне ілесе берді, қойлы ауылға қана жатып, көненің көз ішкі жан дүниесіне үңілді, есікінің сөздерімен мақал-мәтелдерді қойын дәптеріне қондырумен болды. Сонау Сымтас пен Үрпек бойындағы судың 21 тұнығына шомылып Көкорй шалғынына ну қамысы мен Сәмбіталының сыбыдырына құлақ түрді. Кебез де кең далада өткен оқиғалар елесіне шомды. Бүгінде сол ізденіс жылдарының жемісі-Ақынның төл туындылары қалың оқырманның жүрегіне жол тауып, әдебиетіміздің қорына қосылып, асылдың сынығындай қолымызда қалды. Ия ол үлкен талаппен әдебиет атты рухани әлемінің есігін имене келіп ашты . Сонау «Арайлы таң » жинағының өзінде-ақ қауырсын қанат қаламгер оқырманның ойынан шығып, тұңғыш әңгіме хикаяларымен шаршы топқа талант тошысының берік екенін танытты.Осы туындысымен Ақан өзінің шығарамшылық қадамының тұсауын кесті . Сондықтан да республика жазушыларының 5 съезінде мемлекеттік сыйлықтың лауреаты, көрнекті қаламгер тахауи Ақан Нұрмановтың «күн ертеңге ауып барады»

повесінің жас геройы өз махаббатын қорғау үстінде өз төңірегін, өз ортасын таныды, соған дейін көрмей, танымай келеген көп сырларды аңғарды.

Зейнолла Серікқалиұлы «жылдар сазы» атты кітабынан

Бүгінгі замандастарымздың адамгершілік пәк сезімі, өмірге өз қолымен әкелген ізгілік жұпары –Ақан Нұрамновтың бүгінгі шығармаларының арқауы еді. «арайлы таң», «Аққу шоғыры» кітаптары қарапайым еңбек дамадарының ерлігімен арман-үмітін, қуанышы мен қызығын жырлайтын. Ақанның тынысы, Ақанның құлашы кең еді. қазақ ауылына жеткен жаңа өмір лебі, сонау жиырмамыншы жылдар шындығы, бір сері адамның басындағы трагедиялық жағдай бейнеленген. «Құланның ажалы» романның ең соңғы беттерін жаза алмай кетті Ол. әдебиетімізге жарқырап келді де жоқ болды. Артында кітаптары қалды. Жолдастары айтып жүретін азаматтық қасиеті, жақсы мінездері қалды. Біздің оның басына қоятын құлыптасымыз, өз еңбегіне лайық ескерткіштерміздің бірі- шығармаларын түгел жинақтап шығарып, жұртышылыққа кең таныту, жан-жақты ғылыми көрінісін анықтау.

Ақан Нұрмановтың шығармалары

(Ақан Нұрмановты еске алу)

ЕСКЕРТКІШ ҚОЙҒАНДА ТУҒАН ОЙ

Жатсаң да аға, Кеңсайыңда жайланып,
Күткен сені туған елің, сайланып.
Кеткен елден қыран болып бауырым,
Келдің бүгін тас мүсінге айналып.

Еске алдың өзінді асқарыңда 60-тың,
60 роман, алынар ма еді 60 шың,
«Құланының ажалымен» дөп келген,
Таң қаламын ажалына алыптың.

Қалдыруда кеңге жайып құшағың,
Мақтан тұтып есімінді ұрпағың.
Болмасам да мен өзіндей дүр дарын,
«Шоғырына Аққудың» мен өзін болып ұшармын.

Аңшыдайын ерте шыққан сонарға,
Келдің бе аға, кеш те болса қонарға.
Қондың бірақ, келдің бүгін мүсін боп,
Әттең, әттең өкініш орны төлар ма?

Кейкідей боп мергендігін көрінген,
Сұм заманда камшы болып өрілген.
Кітаптарың өзін болып сөйлесіп
Табылады әр үйімде төрімнен.

Заман бүгін жаңа таңым атқанда,
Мүсіндерің көрік берді бақтарға.
Қайран аға, риза бол еліңе
Еске алып, хан көтеріп жатқанда.

От болып аға, өте ерте жандың ғой,
Сара жолды қаймықпай тыннан салдың ғой.
Мақтанамын, Нұрманов боп тудың да
Мәңгілікке ұлы боп, қазақтың сен қалдың ғой!

Сүгірбай Нұрманов, жазушының інісі. 8.09.2001 ж.

ҮНДЕМЕЙ ӨТКЕН АДАМ. (Ақан Нұрмановты еске алу).

Үрдісі уақыттың тоқтамаған,
Жанарын келешекке көп қадаған.
Бар сырын ақ қағазға үйіп-төгіп,
Үндемей бұл өмірден өткен адам.

Қайтерсің ажал деген қыл-құрықты,
Жан еді әр ісіне тыңғылықты.
Ұрандап бөз біреудей айқайламай,
Бәрін де үндемей-ақ тындырыпты.

Үндемеу – ұлылықтан қалған мұра,
Ескеріп өшкенді де, жанғанды да.
Тек қана қаламына арқа сүйеп,
Тер төгіп еңбек етті таңғалдыра.

Жат жұрттан жапа шегіп, жаза көрген,
Сырласып Кейкідейін азалы ермен.
Өз мұны өзектегі,
Өзін өртеп,
Үндемей жаза берген, жаза берген.

Үндемей жаза берген, жалықтастан,
Әуелден үндемеуге қалыптасқан.
Келуі дүниеге оңай емес,
«Құланның ажалындай» алып дастан.

Роман – бұзу үлкен бекіністі,
Жүректің алаулаған оты күшті.
Кейкіні ажалына кимай жүріп,
Кетуі одан бұрын - өкінішті.

Сөзімді түгендейін желе бермей,
Еңбегін елім бүгін елегендей...
Жар етіп, қыз-Жібекке қосылғанмен
Қызығын көре алмады Төлегендей.

Ешкім де құлата алмас емендерді,
Тамырың тартқан кезде тереңге енді.
- Өттен-ай, Ақан тірі жүрген болса,
Көрер ек, «мен мықтымын!» дегендерді.

Бұл күнде жүрек-күпті, көңіл-алаң,
Бәрібір өзгермейді өмір одан.
Кетпейді жадымыздан жалғыз Ақан,
Жазғандар ойға түспей он роман.

Жатпай-ақ ешкімнен ақылдасып,
Батырмен кетті бірден мақұлдасып.
Кейкіні енді бүгін кейіпкер ғып,
Жатырмыз жан-жағынан жапырласып.

Бастауы – ізгіліктің ата-анадан,
Тарихқа шөлдіреген, қаталаған.
Сол кезде сұр мергенді сомдап жазған,
Екен-ау, нағыз батыр – Ақан ағам!

Түр міне, сом тұлғасы сол ағамның,
Қаламдас мен де бүгін бола қалдым.
Өшпейтін белгісі – деп білем мұны –
Жақсыға жұғысқанның, жолағанның!

Есімі Кейкімен бір аталатын,
Ардақтап келем әлі Ақан атын...

Ақан Нұрманов туралы дәйек сөздер

I. Ағып өткен жұлдыздай

Дәйексөз:

*Нағыз талант таңдай атқан нұрланып,
Бір-бір жұлдыз ел көгінде тұр жанып.
Әруақ бо арамызда жүр бүгін,
Отыз бесте қыршын кеткен Нұрманов.*

Ж. Сомжүрек

II. Дарынды талант, аяулы азамат

Дәйексөз:

*«Әдебиетімізге жарқырап келді де жоқ болды. Артында кітаптары қалды.
Жолдастары айтып жүретін азаматтық қасиеті , жақсы мінездері қалды.
Ақанның тыныс, Ақанның құлашы кең...»*

М. Кеңбейілов

III. Шын шер, шын құбылыс

Дәйексөз:

*«Қазақ әдебиетінде өзіндік үн, қолтаңбасымен келен ірі жазушылардың бірі
Ақан Нұрманов еді . Амал не, ол дүниеден ерте кетті. Бірақ, осы аз ғұмырының
ішінде «Құланның ажалы» атты гажайып роман мен бірнеше повесть, әңгімелер
жазып үлгерген. Ақан әлі оқырман жүрегінде.»*

М. Кеңбейілов

Ол туралы шығарылымдар

1. Абдуллина, Ардақ. Дүниеге ақын көзімен қараған жазушы [Мәтін] : [Ақан Нұрманов туралы толғаныс] / А. Абдуллина // Жас өркен Қостанай. – 2006. – № 5. – 14 б..
2. Жапаров, Молдатай. 30 сәуір – Қазақ әдебиетінің көрнекті өкілі, жазушы Ақан Нұрмановтың туған күні [Мәтін] : [Ақан Нұрманов туралы толғаныс] / М. Жапаров // Арқалық хабары. – 2010. – 30 сәуір (№ 17). – 3 б..
- Мұсабаева, Көркем. Жазушы ескерткіші жаңартылды [Мәтін] : [Ақан Нұрмановтың] / К. Мұсабаева // Amankeldi araiy. – 2019. – 12 шілде. – Б. 3..
3. Абдуллина, Ардақ. Кейкі батырды ұлықтар алдында... [Мәтін] : А. Нұрманов және "Құланның ажалы" романының көркемдік әлемі / А. Абдуллина // Торғай. – 2017. – 4 тамыз. – Б. 3.
4. Абдуллина, Ардақ. Найзағай ғұмыр - құйрықты жұлдыздай ағып өтті [Мәтін] : [жазушы Ақан Нұрманов туралы] / А. Абдуллина // Ақиқат. – 2010. – № 2. – 91–93 б.
5. Абдуллина, Ардақ. Өміршең туындылар қалдырған қаламгер [Мәтін] : жазушы Ақан Нұрмановтың 80 жылдығына орай / А. Абдуллина // Арқалық хабары. – 2013. – 26 сәуір. – Б. 6..
6. Абдуллина, Ардақ. Характерлі бейнелерді сомдаған қайсар жазушы [Мәтін] : [жазушы Ақан Нұрманов туралы] / А. Абдуллина // Қазақ тілі мен әдебиет. – 2005– №7. – 80–82 б..
7. Айсақызы, С. Халық қамқоршысы [Мәтін] : [мұрап Айса Нұрманов туралы естелік] / С. Айсақызы ; Сабыркүл Айсақызы // Торғай таңы. – 1990.
8. Айсақызы, С. Халыққа арналған ғұмыр [Мәтін] : [халық жауы атанған Айса Нұрманов туралы] / С. Айсақызы ; Сабыркүл Айсақызы // Арқалық хабары. – 1990. – 6 қараша.. Ауыл тынысы. – 1993. – 29 тамыз. – 2–3 б.
9. Әбдіхамитұлы, Жомарт. Ақан туралы естеліктер [Мәтін] : [жазушы А. Нұрмановтың 70 жыл мерейтойына орай] / Ж. Әбдіхамитұлы // Торғай. – 2001. (3 тамыз). – № 30. – 3 б..
10. Жақсылыққызы, Алма. Зиялы ойдың көк тіреген заңғары [Мәтін] : [жазушы Ақан Нұрмановтың 85 жылдығына орай] / А. Жақсылыққызы // Торғай. – 2018. – 8 маусым. – Б. 4.

11. Жапаров, Молдатай. 30 сәуір - Қазақ әдебиетінің көрнекті өкілі, жазушы Ақан Нұрмановтың туған күні [Мәтін] : [Ақан Нұрманов туралы толғаныс] / М. Жапаров // Арқалық хабары. – 2010. – 30 сәуір (№ 17). – 3 б..
12. Мұсабаева, Көркем. Жазушы ескерткіші жаңартылды [Мәтін] : [Ақан Нұрмановтың] / К. Мұсабаева // Аманкелді арайы. – 2019. – 12 шілде. – Б. 3..
13. Абдуллина, Ардақ. Кейкі батырды ұлықтар алдында... [Мәтін] : А. Нұрманов және "Құланның ажалы" романының көркемдік әлемі / А. Абдуллина // Торғай. – 2017. – 4 тамыз. – Б. 3.
14. Тұрысбек, Нұрдана. Жолдасың өлең болсын, Айдана! [Мәтін] : [А. Нұрманов атындағы орта мектептің оқушысы Нұрдана Тұрысбектің өлеңдер топтамасынан үзінді : суреті бар] / Н. Тұрысбек // Аманкелді арайы. – 2014. – 20 маусым. – Б. 8..
15. Тұрысбек, Нұрдана. Жолдасың өлең болсын, Айдана! [Мәтін] : [А. Нұрманов атындағы орта мектептің оқушысы Нұрдана Тұрысбектің өлеңдер топтамасынан үзінді : суреті бар] / Н. Тұрысбек // Аманкелді арайы. – 2014. – 20 маусым. – Б. 8..
16. Өшпестей із қалдырған бұл өмірде [Мәтін] : [№ 2 Облыстық ғылыми – әмбебап кітапханасында жазушы Ақан Нұрмановтың туғанына 80 жыл толуына орай өткізілген кеш туралы : суреті бар] // Торғай. – 2013. – 1 қараша. – Б. 4..

Ол туралы әдебиеттер

1. Нұрманов, Ақан. Құланның ажалы [Мәтін]: роман / А. Нұрманов.- Алматы : Раритет, 2005.- 224 б. - (Қазақ прозасы қазынасынан)
2. Нұрманов, Жомарт. Байғабыл теңізге құяды [Мәтін]: / Ж. Нұрманов Ж.; кітап мұқабасының дизайны: Ж. Кәкенұлы.- Астана : Даме, 2012.- 160 б.
3. Ысқақ, Қалихан. Тектінің мінезі [Мәтін] : Ақан Нұрманов туралы естеліктер // Ысқақ Қ. Таңдамалы: әңгімелер, қаз-қалпы, эссе, портреттер. 1-том - Алматы: Ана тілі, 2008.- 92 – 229 б.
4. Мұсабаев Хамитбек. Кейкінің кебежесі [Мәтін] : [батыр] / Х. Мұсабаев. ; суреттерді түсірген автор ; жобаның жетекшісі Сәлім Меңдібай // Қостанай таңы. - ("Зерде" тарихи-танымдық қосымшасы).- 2014. - 11 сәуір. - Б. 7.
5. Абдуллина, Ардақ. Өміршең туындылар қалдырған қаламгер [Мәтін] : [жазушы Ақан Нұрмановтың 80 жылдығына орай] / А. Абдуллина. // Арқалық хабары.- 2013. - 26 сәуір.
6. Нұрманов, Сүгірбай. Аты аңызға айналған [Мәтін] : [ақын Ақан Нұрмановтың есімі ұмытылмауы тиіс : суреті бар] / С. Нұрманов // Ана тілі.- 2013. - 4-10 сәуір. - Б. 8.
7. Өшпестей із қалдырған бұл өмірде: [№ 2 Облыстық ғылыми - әмбебап кітапханасында жазушы Ақан Нұрмановтың туғанына 80 жыл толуына орай өткізілген кеш туралы : суреті бар] // Торғай.- 2013. - 1 қараша. - Б. 4
8. Абдуллина Ардақ. Найзағай ғұмыр - құйрықты жұлдыздай ағып өтті [Мәтін] : [жазушы Ақан Нұрманов туралы] / А. Абдуллина. // Ақиқат.- 2010. - № 2. – Б.91-93.
9. Нұрманұлы, Төлеу. Алаштың ардақты азаматы [Мәтін]: [жазушы Ақан Нұрмановтың туғанына 80 жыл толуы туралы : суреті бар] / Т. Нұрманұлы. // Арқалық хабары.- 2013. - 19 сәуір. - Б. 6.
10. Жапаров, Молдатай. Қазақ әдебиетінің көрнекті өкілі, жазушы Ақан Нұрмановтың туған күні [Мәтін] :: [Ақан Нұрманов туралы толғаныс] / М. Жапаров. // Арқалық хабары.- 2010. - 30 сәуір. – Б.3.
11. Абдуллина, Ардақ. Дүниеге ақын көзімен қараған жазушы [Мәтін]: [Ақан Нұрманов туралы толғаныс] / А. Абдуллина. // Жас өркен Қостанай.- 2006. - № 5.

– Б.14.

12.Абдуллина, Ардақ. Характерлі бейнелерді сомдаған қайсар жазушы [Мәтін] : [жазушы Ақан Нұрманов туралы] /А. Абдуллина // Қазақ тілі мен әдебиет.- 2005- № 7. - 80-82 б.

13.Әлмағамбет, Б.Торғайдың топжарғандары [Мәтін] : зерттеулер, очерктер / Б. Әлмағамбет .- Алматы, 2005.- 240 б.

14.Тәтіғұлов Әбдісағит.Алыстан мұнар көрінер..: [жазушының кейіпкері Кейкі туралы] / Ә.Тәтіғұловт // Ақиқат.- 2004. - № 3. – Б. 74-79.

«Үндемей өткен адам»

Үрдісі уақыттың тоқтамаған,
Жанарын келешекке көп қадаған.
Бар сырын ақ қағазға үйіп төгіп,
Үндемей бұл өмірден өткен адам.
Қайтерсің ажал деген қыл-құрықты,
Жан еді әр ісіне тыңғылықты.
Ұрандап, бәз біреудей айқайламай,
Бәрінде үндемей-ақ тындырыпты.
Үндемеу-ұлылықтан қалған мұра,
Ескеріп өшкенді де, жағанды да.
Тек қана қаламына арқа сүйеп,
Тер төгіп, еңбек етті, таңғалдыра!
Жат жұрттан жап шегіп, жаза көрген,
Сырласып, Кейкідейін, азалы ермен.
Өз мұңы өзектегі, өзін өртеп,
Үндемей жаза берген, жаза берген...
Үндемей жаза берген жалықпастан,
Әуелден үндемеуге қалыптасқан.
Келуі дүниге оңай емес
Құланның ажалынадай алып Дастан.
Роман-бұзу үлкен бекіністі.
Жүректің алаулаған оты күшті.
Кейкіні ажалына қимай жүріп,
Кетуі, одан бұрын-өкінішті.
Сезімді түгендейін желе бермей,
Еңбегім елім бүгін еленгендей...
Жар етіп, қыз Жібекке қосылғанмен,
Қызығын көре алмады Төлегендей.
Ешкімде құлата алмас емендерді,
Тамырын тартқан кезде тереңге енді.
-Әттең ай, Ақан тірі жүрген болса,
Көрер ек мың мықтымын дегендерді
Бұл күнде жүрек күпті, көңіл алаң.
Бәрібір өзгермейді өмір одан
Кетпейді жадымыздан жалғыз Ақан
Жазғандар ойға түспей он роман.
Жатпай-ақ ешкімменен ақылдасып
Баиырмен кетті бірден мақұлдасып.
Кейкіні енді бүгін кейіпкер ғып,
Жатырмыз жан-жағынан жапырласып.

«Ақанға арнау»

Нағыз талант-таңдай атқан нұрланып,
Бір-бір жұлдыз ел көгінде тұр жанып
Әруақ боп ортамызда жүр бүгін
Отыз бесте қыршын кеткен Нұрманов.
Егеменді еркін елде өскендей,
Кейкіге, Ақан, қалам тарттың сескенбей,
Еңбегінді жаңа танып жатыр жұрт,
Елуінді аттап өтіп ескермей.
Мұңын мұндап құлан- Кейкі батырдың,
Мың толғанып ұйқысыз таң атырдың.
Болмады ерік ерліктерін жазуға,
Соғысында Ақшығанақ, Татырдың.
Өртенсе де өкініштен өзегің,
Ауызы ауыр үндеместің өзі едің.
Жариялылық заманына жете алмай,
Ерте үзіліп келмей кетті кезегің.
Қара арғымақ қаламыңды жараттың,
Торы арғымақ талантыңа қараттың.
Астанаға торғайлық боп бардың да,-
Ақаны боп қалдың сонда қазақтың

Жұмаш Сомжүреков

«Адамсың-аңыз, Ақаным менің»

Ақанымның табамын ба жалғасын,
Ойға қалам, қолыма қалам алғасын.
Жазғым келіп, жалғастырам ісінді-
Шабыт берер сенің сүрген аз жасың.
Отыз төрт жас, 34 жыл ғұмырың,
Осы жылдар қаланды нық тұғырың.
Үндемей-ақ жазып кеттің тағдырдың
Іштен жанып, күйіп болған зығырын.
Өзегінді өртеп Кейкі тағдыры
Толғандырған қазақ, қыпшақ, сақ
жыры..

Тағылым толы сөзіне ғашық.
Қол созды неге, сұм ажал-өлім,
Салғанда тыннан адамдық жолын?
Тосқауыл тосқан дұшпаның жеңіп-
«Шекпенін шешіп, кигіздің тонын».
Кеңестік дәуір қотырын қасып,
Торғайдай толқып, кемерден асып.
Жүргенде әлде, замана тасы
Қалдыма қағып, белеңнін басып.
«Көкейде Қыпшақ Құланның ұлы,
Пендесін құдай, алланың құлы-
Кейкінді қалай ақтауың қажет,
Кеңестің жауы, қарақшы-ұры?...»
Жаздың да аға, құдайың қолдап,
Кейкіні қылдың Құланы қып сомдап.
Тағдыры Кейкі жазыларма еді-
Кітап боп талай, шығатын томдап.
Балапан қаз боп, ұштыңда биік,
Жерінді көктен, қызықтап сүйіп.
Қыран боп елге қонаға келдің-
Мүсінің тастан мәңгіге құйып!

Торғайың елің, Байғабыл белің,
Еске алар жылда өзіндей ерін.
Жадында жұрттың мәңгілік қалған-
Үнсіз боп өткен, үндемес сер

Билікпен де аралысып үн-түнсіз-
Биік қойдың адамдықтың ар-құнын.
Ұлылардың асқақтатып мәрттерін,
Сойғылапсың шабан аттай мәстегін
Ерте пісіп, дәндерің түсіп танапқа-
Қалғандай өмір –қиылған сабы
дәстенің.

Қаныңыз қайнап, миыңа тасып,
Жүрдіңбе аға, өмірде асық.
Абайды жырлап, жадына сақта

Отырмын сені аңызға теліп,
Тоқтатпай ойды, ғұмырың теріп.
Ертегі – аңыз дейінші сені-
Кейкіні мәңгі қылған соң серік.
Тарихтың тесік жамауын жамап,
Алдың-ау аға тарауын қалап.
Кеңестік сонау қорықпай тезден-
Уында іштің шарапқа балап.
Мұқағали, Әкім, достарың Сайын,
Қалихан саған құшағын жайып,
Өткен бір белес, қалғандай елес-
Тәлкегі тағдыр, кеттің- ау тайып.
«Аумайтын мәңгі, назардан елдің,
Ажалы келмес ескерткіш едің»-
Рамазан айтқан, көреген болар,
Есінде халық, тұрарын ердің!
Қаламың ұстап, артыңнан ердім,
Әр сөйлем сөзің, әрпіңді тердім.
Жүрсемде жырлап, сексенде сені-
«Адам ғой- аңыз», -Ақаным дедім!

Сүгірбай Нұрман

Ол туралы жазылған

1. «Ақан бергенінен берері көп жазушы еді. Аз жазса да саз жазды. Мен үшін оның Ақан деген атының өзі айырықша болатын. Ақанды ешкіммен салыстыруға болмайды. Ол біздің буынның көрнекті өкілдерінің бірі болды. Бірі болып қала бермек! Өмірде мен ерекше құрмет тұтқан екі Ақан бар : бірі Ақан сері атам, бірі- Ақан Нұрманов»

Сәкен Жүнісов, жазушы-драматург,
ҚР Мемлекеттік сыйлығының лауреаты

2. «Бүгінгі замандастарымыздың адамгершілік пәк сезімі , өмірге өз қолымен әкелген ізгілік жұпары –Ақан Нұрмановтың бүгінгі шығармаларының арқауы еді. «Арайлы таң», «Аққу шоғыры » кітаптары қарапайым еңбек адамдарының ерлігімен арман-үмітін, қуанышы мен қызығын жырлайтын. Ақанның тынысы, Ақанның құлашы кең еді. қазақ ауылына жеткен жаңа өмір лебі, сонау жиырмамыншы жылдар шындығы, бір сері адамның басындағы трагедиялық жағдай бейнеленген.»

Зейнолла Серікқалиұлы, жазушы-аудармашы

3. «Дорогой Акан! Получил ваша письмо Вы совершенно правьно оцениваете себя, и яеще раз убедился, что дело имею с человеком талантливым, умным... Как называется ваш роман? Хорошее название много значить,его найти нелегко. Я не понял- онзапланиован в «Жазушы» по-казахски или вы хотите одновременно и по-русски? Я тут выбрал из его прозы два-три примера – цитаты для статьи в «Литературную газету» по вопросам языка ислога художественного перевода. Кстати. То, чтопохвалила ваши рассказы Зоя Сергеевна Кедрина, а не кто-то другой, большая честь, она очень объективный, высокими критериями человек.»

Александр Коренов, писатель-переводчик

4. Оқырман : «Үндемейтін, түйық мінезді Ақан кең тынысты, эпикжазушы. «Құланның ажалы» ұрпақтың ұлттық рухын көтеруді көздеген, кезінде «баскесер, бүлікші» деген күйе жағылған батыр бабамыз Кейкі Көкмбайұлын «ақтаңдартар» арасынан аршып, арашалап алған, қазақ әдебиетіндегі жариялық заманынан көп бұрын соны соқпақпен келген кесек туынды. Оның авторының өрісінің, ойының тереңдігін осыдан-ақ бағалай беріңіз»

Әубәкір Қылышбайұлы, жазушы-қаламгер

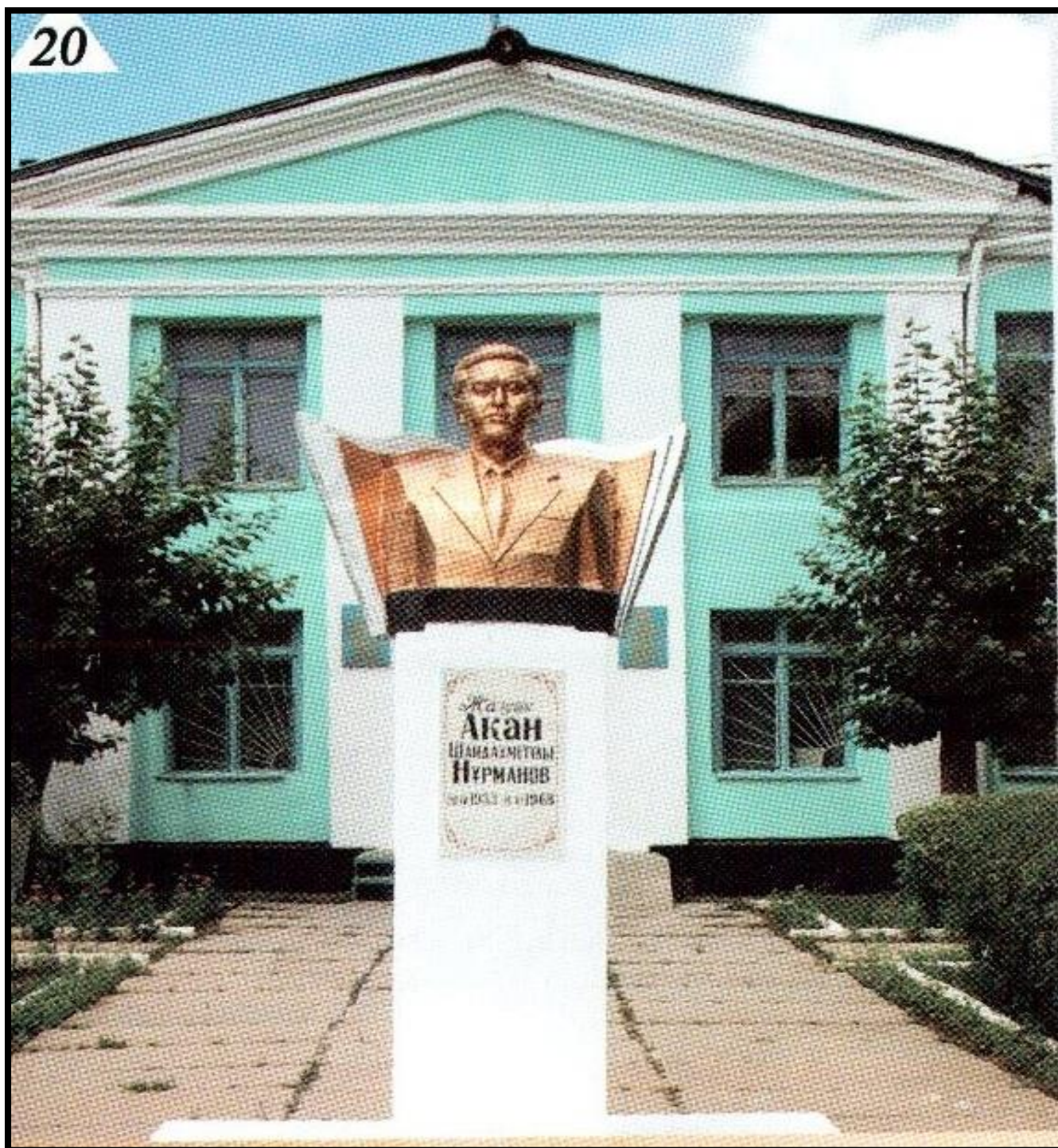
5. Оқырман : «Кейкі жайлы барынша толымды жан сыры «Құланның ажалында» адам, тұлға, қоғам төңірегіндегі шетін көзқараспен астарлы бейнеленген. Модернистік әдебиеттегі жұмыр басты пенденің жалғыз философиясын қаза еліжағдайында экзистенциалистік дүниетаным ауқымында баяндау Ақан Нұрманов романындағы жаңашыл бағдардың терең нанымдылығын танытатын еді.»

Бақытжан Майтанов, филология ғылымының докторы, профессор.

Дарынды жазушы, дара тұлға. Жазушы Ақан Нұрмановтың туғанына 90 жылдығына арналған тұрақты көрмелер (1933 – 1968)

Аты аңызға айналған Ақан Нұрмановтың ескерткіші .Амангелді ауылы орталық кітапхана алаңында.

Мазмұны

1. Өнегелі өмір.....	5
2. Ақан Нұрмановқа арналған.....	6–7
3. Отбасы.....	8–11
4. Газет бетіндегі жариялымдары.....	14–21
5. Ақан Нұрмановтың куәліктері.....	22–26
6. Ақан Нұрманов туралы пікірлер.....	27–28
7. Ақан Нұрмановтың шығармалары.....	29
8. Ақан Нұрмановты еске алу.....	30
9. Ақан Нұрманов туралы дәйек сөздер.....	31
10. Ол туралы жариялымдары.....	32–33
11. Ол туралы әдебиеттер	34
12. Үндемей өткен адам.....	35–37
13. Ол туралы жазылған.....	38–39
14. Дарынды жазушы, дара тұлға.....	40
15. Аты аңызға айналған Ақан Нұрманов. Амангелді ауылы. Орталық кітапхана алдында.....	41

Шығ. жауапты:.....К. Б. Борибаева
Құрастырушы:.....Т. С. Қойшыбаева
Редакторы:.....С. Қ. Ибикенова

Қаріп түрі: Times New Roman.

Басылымның көлемі:

Таралымы:

**«Арқалық қаласындағы
облыстық №2 әмбебап ғылыми кітапханасы» КММ**

**110300, Қостанай облысы, Арқалық қаласы.
Абай көшесі, 62. Тел. (факс) 7-09-16.
E – mail:arkounb@mail.ru**

